

Zdenko Kodrič

Dve zgodbi

Molčeče zvezde

Odkar so na svetu tujci, so na nebu molčeče zvezde. Ko je prišel v naše mesto prvi tujec s severa, se je zvezdam zmešalo. Niso ravno popadale z nebes, močno so spremenile svoj nebesni položaj. Njihove premike na nebu je prvi opazil tujec. Zato se je lahko z vlakom neopazno pripeljal z Madžarske sem: pod vedute srednjeveškega mesta. (V Budimpešto pa je pripotoval z Norveške.) Tam je študiral arhitekturo. Po diplomi se je preobrazil: čez noč se je iz človeka, ujetega v prostor, v črte in številke, spremenil v zvezdo svojega časa. Radikalen zasuk, res, klobuk dol pred takim človekom.

V našem mestu gradi mestno palačo in miniaturno gledališče, bestialno se zabava, ne govori po naše in v tujem jeziku prepričuje, da išče drevo, posebno drevo, hlod nekega drevesa. In išče žago, kjer bo hlodovino hladnokrvno razrezal v deske. In riše zastavo, ki bo visela z neba. Pod milim nebom dela kot črnc, zvečer se v njem prebudi Norveška, ponoči je žival. Le zvezde lahko odkrijejo njegovo pravo identiteto, ampak v zadnjem času tudi zvezde ne več. Odkar so izgubljene v vesolju, so nebogljene, človek nanje ne more več računati – razen tujca, njemu so še naklonjene. Ko sestavlja svoje življenje v mestu pod vedutami, ves čas poskakuje, pravzaprav skače v prazne prostore, da ne bi s svojimi težkimi, z norveškimi žebli podkovanimi čevlji, poškodoval kosti svojega obraza. Ko se tujec ponoči prebuja iz svojih sanj, ga samota nagradi s pogledi v zvezde in te mu sporočajo: išči in našel boš les, išči in našel boš več kot les, išči in našel boš ogledalo, svojo žensko in kolo, s katerim se bosta odpeljala k zvezdam, ampak pazi na oči, pazi na svoje oko, le eno imaš, brez kosti je in če se zlomi, ga ne bodo mogli zaceliti. Tujec je v mestu pod vedutami dolgo časa živel

dvojno življenje. Ko se je naučil jezika, ki ga govori mesto, je doživel novo spreobrnitev: dotik tujega jezika je bil zanj narobe svet, dotaknil se ga je jezik, ki ga nikoli ne bo razumel. Govorim, je rekel zvezdam. Odgovorile so mu, ne slišimo te. Počutim se kot mleko v naročju krave, je zavpil navzgor proti Mlečni cesti. To ni nič takega, je slišal odgovor s ceste. Podarite mi bicikel, je brezveze tulil v noč. Zvezde so se mu smejale. Mesto pod vedutami je mislilo, da se smeji prostitutke in gostje v nočnem baru.

Zjutraj – iz bordela sem prišel prvi – me je na vogalu čakal črn bicikel z blatniki, mačjim očesom in zavitim krmilom. Z njim sem se ves živahen in pri močeh odpeljal domov.

Slike na žaginem listu

Kolo potisnem v grmovje. Zazdi se mi, da sem na svoji desni nekoga opazil: nekoga s svetlimi lasmi, zavil je s poti, po kateri sem prišel, stekel je v goščo in nekaj rdečega je bilo na njem. Najbrž se me je prestrašil. Mislim, da sem zdaj na pravi poti do zapuščene žage. Šele po petem ali šestem poskusu iskanja mi je uspelo najti pravo cesto. Vedno zaidem: ker pri polomljenem križu ne zavijem levo in potem pred prodnato rečno strugo še enkrat levo. Tu je nizko grmovje, največ lesnike in vrb žalujk in visokih kopriv. Ker iz gostega grmičevja kuka blatnik, stegnem nogo in potisnem vanj: črni bicikel ni več viden. Ležerno se sprehodim do reke, grem mimo gošče, v katero se je zatekel neznani sprehajalec, se na produ ustavim, poiščem nekaj ploščatih kamnov in jih vržem v reko, poskočijo po gladini in se potopijo. Ozrem se v smer, od koder sem prišel. Nič ne slišim. Nič se ne premakne. Nič ne zašušti. Visoko na nebu je jata tihih rac. Zavijem desno, se povzpnem na breg, počepnem in skoz grmovje opazim veliko leseno lopo. Tu sem, zinem. V usta se požene trava. Izkašljam prah. Po štirih se plazim proti hiši. Diham skozi nos. Pred mano se odpre jasa: pokošen travnik, sredi katerega stoji urejena lesena lopa. Obsijana s soncem, rdeče pobarvana, skoz deske švigajo žarki, svetloba preskakuje iz ene v drugo špranjo, zaslišim piš. Kot da bi nekdo pihnil v trobento. Znotraj hiše se nekaj premakne, zahrumi. Svetloba, ki sika iz špranj med deskami, se spremeni v bliske, kot da bi se znotraj lope pognalo kolesje in s svojimi zobniki sekalo pramene svetlobe. Močno pišne proti meni, odpro se vrata. Začuden se zravnam: notranjost hiše je obdana s steklom, z velikimi šipami, mogoče celo ogledali. Še nekajkrat pišne in iz hiše je slišati zvok žage. Značilen: zzzijuuuuuuu. Potem nekaj pade, potem zaslišim ropot lesa, potem nekdo obrne deblo, ga stisne ob železne valje in stojala in potem spet sledi značilen zvok žage: zzzijuuuuuuu. Električna, zinem na glas, te žage ne žene voda, ampak električna. Nemogoče, rečem glasno in sedem v travo, nemogoče, ponovim, niti ene žice niti enega električnega droga. Fantastično! Fantastično! Ljudje iz mesta imajo prav: našel sem skrivnostno žago. Kakšna sreča, da sem prispel v

ta kraj, kakšna sreča, da nisem izstopil na drugi postaji. Sem me je gnalo, sem me je potiskala neznana sila. Našel sem žago svojega življenja, tu bom žagal les svojega življenja in tu bom naredil vrata svojega življenja, tu bom sklenil svojo kariero. In tu bom ... Vstanem, stečem proti lopi in naglo zaprem vrata. Ne dovolim presenečenja, pomislim, proč, čim prej proč od te žage, skriti jo moram pred radovednimi očmi. Če jo zaprem vase, ne bo nikogaršnja. Zaveso potegnem, kuliso naredim, veliko in široko kuliso z drevesi in grmovjem in nebom in oblaki. Vse skupaj zavijem v meglo. Proč, proč moram, zavpijem in že tečem proti reki. Ko skočim z brega na pot, se – nerodnež kot sem – spotaknem na biciklu in poletim po zraku. Grdo padem. Neznosna bolečina v očeh in glavi, kot da je počila lobanja ... Čez čas mi nekdo z mehko dlanjo zatisne oči.

Dolgo časa se prebujam. Iščem se. Kot da bi ostril pogled skozi lečo fotoaparata. Najprej je slika vsa siva in prelivajoča, gibka kot mastna voda, potem iz te zabrisane gmote drobnih valov nastane podoba, ampak ne velika in popolna. Drobec za drobcem odkrivam: sivina slike izgine, nastane bela, iz bele se prikaže kljuka, premaknem pogled, vidim vrata, njihov zgornji rob, potem opazim stikalo, poleg stikala je okvir, v njem migotajo črke, napis, preberem: bolnišnični red. In zaokrožim s pogledom. Na stropu neprižgana luč, opazim stojala s cevkami, slišim hrum elektronskih naprav, brbotanje tekočine, pred sabo zagledam prste na nogi, gol sem, ležim na postelji. In slika izgine. Kot da bi izključil anteno na televiziji. Ničesar več ne vidim. Sneži, snežinke udarjajo vame. Zavpijem, čeprav tega nisem želel storiti. Stisnem veke. Zaslišim kljuko, vrata se počasi odpro, nekdo stopa proti meni. Gospod doktor, gospod doktor, prebudil se je, zaslišim ženski glas. Sestra, pomislim, ležim v bolnišnici? Zakaj sem tu? Sem bolan? Ranjen? Izgubljen? Utopljen? Sem umrl in spet oživel? O, to je pa dober znak, slišim moški glas, moški – očitno gospod doktor – prime mojo roko, dlan druge roke položi na čelo in v prostoru zavлада molk. Hrum molka. Molk tišine. Slišim bitje svojega srca. Udarci so močni, počasni, basovski. Imam basovsko srce, zinem. Zasmejeta se. A na bitje srca mislite? vpraša moški glas. Ja. Odprem oči. Ničesar na obzorju svetlobe, le sneg, sivo migotanje drobnih delcev, meglena snov. Nič ne vidim, rečem. Tudi tega ne? vpraša ženski glas. Ne, odgovorim in ko moj glas ne odmeva več, se v sliki na sivi podlagi pojavi nekaj rdečega. Zdrznem se. Pod brado, na čelu in v dlaneh začutim toploto, vlažno toploto. Moker sem, rečem, nekaj sem videl. Kaj ste videli, vpraša moški, predmet, barvo, kaj drugega? Barvo, odgovorim. Kakšno, vpraša ženski glas. Mehke je, topel, blaži bolečino, hladi in valovi. Odsev rdeče barve, rečem tiho. Njen šal, reče moški glas, nikoli se ne loči od njega. A šal, rdeč šal? A je zunaj zima? Ne, odgovori ženski glas, komaj pomlad. In dežuje. Koliko časa sem ... O tem ne bomo govorili, me ustavi moški glas, ne vznemirjajte se po nepotrebnem, vam smo predpisali počitek, veliko počitka. Ta je zdaj edino zdravilo. Ste me razumeli? Ne odgovorim. Izklopite trojko, reče moški glas, čez noč še enko, jutri bo mogoče že jedel. Nisem lačen, rečem, rad bi izvedel, kje sem, kaj se mi je zgodilo. Ničesar ne

vem, sploh ne vem ... Počasi, umirite se, me poboža njen glas. Rad bi, ne vem, vse bi rad izvedel. Saj boste, odgovori moški glas, zato smo tu. Moški odide. Zaprem oči. Pečejo me. Znotraj. Globoko znotraj me boli, pekli, oči se solzijo. Brala vam bom, reče ženski glas, ampak ne zdaj, jutri, jutri, jutri, odmeva v prostoru.

Noč je kot brezno, iz katerega se ne morem povzpeti. Sam sem v sobi. Zdaj že vem: ležim v bolnišnici, hudo poškodovan sem, zlizal sem se. Nekdo vstopi. Dobro jutro, reče, a lahko prezračim, pokrila vas bom z odejo, jo slišim od daleč. Pride blizu, nekaj odloži na posteljo, kaj pravite? Kar dajte, odprite okno! Ne vem, če soba ima okno, ne vidim ga. Začutili ga boste, tiho reče, ponoči ste spali. Ne vem, kako pa veste? Povedali so mi, odgovori. Sem nafilan? Proti bolečinam, za spanje nimate nič, odgovori. Začutim piš hladnega zraka. A še dežuje? Rosi, reče in zapre okno. Na postelji otipam knjige. So vaše, vprašam. Moje, rada berem, pa vi? No ja, še kar, strokovne knjige. Ste tujec? Sem, a sem že dolgo pri vas. Verjamem, lepo govorite po naše. Odločim se, da ji takoj povem, kdo sem in zakaj sem tu: Norvežan sem, po Evropi iščem poseben les – mogoče Dianino drevo – in žago, ki bi bila primerna za razrez lesa, ki ga iščem. Ne razumem, reče. Potem pa slabo govorim po vaše. Razumem besede, ne vem pa, kakšen les iščete in kakšno žago? Posebno, rekel sem vam. Slišim njen smeh, potem sem prinesla napačne knjige. Kaj ste prinesli? Ano Karenino, odgovori. Odlično, bral sem jo, ko sem hodil v osnovno šolo in potem še enkrat v gimnaziji, detajle sem pozabil. In kaj ste še prinesli? Ne povem vam, smejali se boste, reče. Čutim njeno telo, približa se mi, zdaj zdaj bo sedla na posteljo, dotaknila se bo čela in tako čez palec izmerila vročino. Nimate nikogar? vpraša, njeno roko čutim na čelu, nikogar ni k vam. Kdo naj pride? Hotelski receptor? dvignem glas. Oprostite. Obrisala vas bom z vlažno krpo, mogoče vas zvečer že umijemo. Umijete? Ja, v kopalnico vas bomo odpeljali. Kdo, vprašam, tipi iz mrtvašnice? Kje pa, se zasmije, sestre z oddelka. Na katerem oddelku pa sem, hitro zgrabim priložnost. Najprej ste bili na urgenci, od 3. junija, potem na poškodbenem, zdaj ste na internem. In kaj mi manjka? Nič, odgovori, vedno močno trznete. S čim me brišete, vprašam. S frotirasto rokavico, a vas boli? Ne! Žgečka me, zato trznem, nikoli me niso umivali. Mene tudi ne, obrnite se, ukaže. Sem zaležan? tiho vprašam. Kje pa, kožo imate kot dojenček. Koliko pa je star ta dojenček, sem previden, želim izvedeti, koliko časa sem že tu. Čeprav vem, da je jesen, ne vem, koliko mesecev sem v bolnišnici. Nekaj mesecev, odgovori. Kot da ne želi izdati časa mojega bivanja. Dolgo sem tu, rečem. Niti ne, nekateri so tukaj leto in več, odgovori. Jaz pa? Nekaj mesecev, me potolaži in z nežno kretnjo nakaže, naj se z boka prevrnem na hrbet, mislil sem, da celo večnost, rečem. In kaj mi je, kaj mi manjka poleg vida? Nič drugega, odgovori. Skromni pa ste, se nasmehnem. Vi pa bogati? Bogat? se začudim. Ja, svojo sobo imate, poseben tretma. Vas boli? Nekje znotraj, tam, kjer se naredi pogled, me skeli, včasih zelo močno zapeče. Pokrijem vas, reče. Sem hudo razdejan? Sploh ne, pokrila vas bom zaradi hladu. Prijazni pa ste, rečem, kaj boste pa zdaj? Knjige bom dala drugam. Dotakne se me, ampak ne s

telesom, nekaj drugega mi gre čez glavo. S čim me spet žgečkate? Oprostite, spet ta šal, z njim opletam. Rdeč šal, vprašam. Ja, odgovori, nič posebnega, všeč mi je, tako mehek je, doktor mi ga je podaril za božič in novo leto in od takrat ... Svilen je, doktorjevo darilo. Seveda, čigavo pa, rečem in pokažem svoje razočaranje. Vse sestre na oddelku smo ga dobile, a ga nosim samo jaz. Aja, se razveselim, radodaren doktor. Zelo, reče, negovale smo njegovo ženo, prometno je imela. Hudo? Ne preveč, zdaj že hodi. Lepo, rečem, moj oče je umrl v nezgodi, blizu Lofotov. Ojoj! Kdaj? vpraša. Petnajst let od tega, odgovorim. A so takrat na Norveškem že bili avtomobili, se zasmije. Na morju se je zgodilo, rečem. Zakaj nosite šal, sem radoveden. Ker imam takšne paciente kot ste vi, posebni tretma, posebna obleka s šalom, grem, jo slišim, že odpira vrata, nekaj sem vam želela povedati, se ustavi. Na dan z besedo, sem neprijazen. Vaše črno kolo ... Slišim, da zapre vrata, kakšno kolo, dvignem glas. Jaz nimam ... Pri reki sem ga našla, pri meni je bilo, na varnem, zdaj je pri bratu, popravil ga je, jaz pa sem ga lepo očistila. Črno kolo, skoraj črkujem, brskam po spominu, pravzaprav spomin brska po meni in na moje presenečenje se prikaže črn bicikel. V grmovju sem ga pozabil, rečem glasno, našli ste ga. Ampak kako, skril sem ga. Padli ste nanj, če vas ne bi našla ... Oprostite, moram v drugo sobo, reče. Počakajte, počakajte! Vi ste bili pri reki? Tam, kjer sem skril bicikel? Opazil sem nekoga. A ste imeli na sebi nekaj rdečega? Šal, odgovori. Šal, ponovim, rdeč šal. Slišim, kako se zapro vrata. Prisluhnem. Tišina. Na hodniku nekdo zašepeta. Ozrem se drugam: slišim dež.

Hudo mi je. Jočem. Žalosten sem, ker nisem našel lesa, o katerem sem sanjal doma. In ko sem našel žago, je posijal žarek upanja. Če obstaja žaga, obstaja tudi les, se prepričujem. In žaga ni podobna vsem drugim, čisto drugačna je, obratuje brez energije. Čudežna žaga za čudežen les. Ko ozdravim, se vrnem. Nekoga prosim za pomoč. Hotelskega receptorja že ne, odvraten je in nemogoč, nadut kot vojak. Potrka po vratih. Naprej, rečem. Nekdo vstopi. Sestra je, začutim jo, vidim jo skoz sneg in kopreno svojega pogleda, slišim njen korak, opazim rdeči sij. Brala vam bom, reče, iz časopisov ali knjig? Imate čas? Seveda ga imam, odgovori, za vas vedno. Pokrijem se, rjuho potegnem do nosu, iz časopisa, prosim, ampak le novice na prvi strani. Vse razumete? Vse, odgovorim, kateri dan je danes? Ponedeljek, reče. Sedite na posteljo! Stol bom porinila k postelji, blizu bom. Dobro, ne vem, kaj vse stoji v sobi, ne vidim stola, a je miza tudi tu? Ne, mize pa ni. Počakam, da sede, dajte mi roko, rečem. Ko jo začutim, dajte jo na stol, rečem, rad bi vedel, na kakšnem lesu sedite. A boste ugotovili? Bom. Staviva? Dajva, predlaga. Ugajati hoče, se mi zdi. Najprej potipam konstrukcijo, naslonjalo in sedež, potem še noge. Bukov les, rečem. Ne vem, svetel je in gladek, nobene grče. Stavila nisva, se zasmije. Kaj pa tole, vpraša, med prsti otipam okrogel predmet. Hrast, pohitim. Kaj pa je to? Držalo nad glavo, pomaga vam pri vstajanju. Imate ga na nočni omarici, ne potrebujete ga še. Potem potrdi, hrast je, temen, trd in težek les. Lahko zdaj berem? Ja, rečem. In mi bere: volitve v Ameriki, Srbi premagali norveške

nogometaše, huda vročina v Nemčiji, v poplavah v Avstraliji potonile koale, Kitajec z desko rešil življenje svoji ženi. Na les se pa spoznate, reče čez čas. To imam od očeta. Skromen potomec njegovega znanja sem. On je želel, da najdem les, ki bo pretresel svet. Zakaj ga iščete prav pri nas, a nista Azija in Južna Amerika bolj primerni? Nista, odgovorim, tam sem že bil, dve vrsti lesa sem spoznal: zelo mehkega in zelo trdega. Evropa ima les, ki je zmes obeh vrst. Vedno bolj sem prepričan, da ga bom našel. Zato sem prišel sem. A v bolnico? Ne, sem, v to mesto. Dokler se nisem naučil vašega jezika, sploh nisem iskal, živel sem od prihrankov in očetove dediščine. A mi vse to verjamete. Ja, reče tiho. Hvala, jo spet nagovorim, in ko bom našel les in žago in ko boste vi zraven, bom ... Ustavim se sredi stavka. Sploh ne vem, zakaj. Dobro, prekine molk, brala bom. Ano Karenino sem obljubila. Vem, berite, rečem in zaprem oči. Ne vem, zakaj, ampak z zaprtimi očmi se sprostim in manj me boli. Boža me z glasom. Boža me z glasom. Boža me z glasom. Oddahnite si, rečem, koliko strani ste prebrali. Osemnajst, odgovori, ko bova končala, boste vi izbrali knjigo. Lahko že zdaj izberem. Seveda, reče. Prinesli boste Knuta Hamsuna. Kdo je Hamsun, je radovedna. Norveški pisatelj. Ne živi več, čuden človek. Pisatelji so vsi čudni, reče. Bili so, sedanji niso, čisto običajni ljudje, celo preveč običajni, brez velike zgodbe, brez ključa. Vprašajte v knjižnici, če imajo originalnega Hamsuna. Pretežka naloga, vprašam. Ne, kje pa, Ano Karenino sem brala v ruščini, reče. Slišim njen smeh. Presede se na mojo desno. Rad bi jo videl, za trenutek pogledal. Lep glas imajo lepe ženske, z glasom božajo lepe roke, lepe roke obljubijo več kot lepe oči. Poljubil bi jo, a tega ne bom naredil: predaleč sta njen glas in vonj. Jutri spet pridem. Dežurate? Ne, odgovori, knjigo vam prinesem. Lepo od vas, sem vljuden. Lahko noč. Odide po prstih, misli, da sem utrujen in zaspan.

“Det var i den tid jeg kik omkring og sulfet i Kristiana, denne furunderlige by som ingen forlater fyv hat myrker av den ...” Bravo, zavpijem od navdušenja, lepo berete, le naglasi niso čisto pravi. Kristiana ... Oslo, me ustavi, nekoč je bila Kristiana glavno mesto Norveške, reče. Ja, bravo, se razveselim njenega znanja. Sult ali glad, rečem. Droben romančič, tega bova hitro prebrala, reče, v dveh večerih bom prebrala. Potemtakem ste z Ano Karenino končali? Ne, nisem, rekli ste, naj prinesem Hamsuna. Aja, dobro. Potem bere, tiho in z občutkom. Zadnje, kar sem slišal, je bilo: “Var det ellers noget? spurte han.” Zaprl sem oči. Začutil sem toplo dlan, ki ni bila moja, in na licu rahel dotik njenih ustnic, ki so bile kot moje. In še je prihajala v sobo in brala. Sedem ali osem knjig mi je prebrala. Ko so se mi zacelile rane, sem lahko vstal. Vsak korak je bil boleč: zapeklo me je oko, desno je bilo slepo, z levim sem videl skoraj vse, razločil sem odtenke barv, videl obraze, zaznal toploto zraka, skoz okno sem videl hiše in drevesa, v daljavi ničesar. Oko je bilo kot daljnogled. Trajna poškodba, nekoliko nenavadna, je rekel zdravnik. (Odpustili so me 15. septembra.) Lep dan, reče. Prikimam. Oblačim se v bolnišnični garderobi. Stoji na moji levi strani. Vidim jo, natančno jo vidim. Zelo blizu stoji. Slišim

njeno dihanje. Vam pomagam? Odkimam. Kje je bicikel, vprašam. Z vami grem, odgovori, do večera sem prosta. Ko oblečem srajco, se postavi predme in me počee. Poljubim jo na čelo. Veliko si dovolite, reče. Kako pa naj se zahvalim za vse prebrane knjige, za bicikel, za pomoč, za poljube, za nego in dobre besede? Lahko bi rekli hvala. Rekel sem, a nisi slišala. Poljubi ne govorijo na glas, se zasmeji. A je oko grdo, vprašam. Ko si nadenete očala, nihče ne bo vedel, kakšno oko imate. A je grdo? Prikima. Nemirno je, srepo zre, šviga, pod očesom je dolga vodoravna brazgotina, ki ne sodi k vašemu obrazu, reče. Dobro, ne bom se pogledal, vem, kakšen sem, malo grozen, kaj. Malo grozen, se zasmeji. Potem greva iz bolnišnice. Na stopnicah pozdravim zdravnika. Imenitni ste videti, se poslovi in pomaha s svojo posetnico, da ne zarjavi prijateljstvo, se zareži, za njim je stena, preizkusiti velja njegovo spretnost, uspeh njegove operacije: gladko preberem bele črke na rdeči tablici, piše SVEŽE PLESKANO. Zunaj je zelo toplo. Jaz pa moram mehko stopati, vsak dotik stopala s tlemi občutim v očeh. Bolečina je zmerna. Hodim kot po jajcih, rečem. A sem smešen? Prikima. Zelo ste smešni. A greva najprej v vaš hotel ali po kolo k mojemu bratu, vpraša. Po kolo, odgovorim. Dvajset minut hodiva skoz mesto. Zdaj si jo natančno ogledam: svetlolasa je, dolgonoga, lepa, stara nekaj čez trideset, velike temne oči ima, dolg vrat, nad zgornjo ustnico temna lisa na koži, obuta je v nizke rdeče čevlje, nosi pulover in šal je v njeni desnici, na prstih prstana z dragima kamnoma, njen profil je popoln. Ko se ji približam, pogled zdrsi proti prsim. Tam so, a ne vem, kakšne oblike in kolikšne so. Kam se vam mudi, tiho vprašam. Tjale, reče in dvigne roko, čez most, tista opečnata hiša je bratova. A vas kaj boli? Ne, kje pa, odgovorim. Brat naju lepo sprejme. Po treh mesecih gladko zvrnem kozarec belega vina. In levo oko se močno orosi. Ne jočem, pojasnim, oko je brž pijano. Potem me spremlja do hotela. Ob sebi potiska črni bicikel, ves čas se smeji, nerodno kolo, staro kot zemlja, a je norveško, sprašuje. Zjutraj se dobiva, rečem, odpeljala se bova k reki. K žagi, me popravi. Imate svoje kolo? Prikima. Pridete? Pridem. Jutri ob osmih zjutraj, ne pozabite na šal, zdaj ga namreč nimate. Zakaj? jo vprašam. Pri bratu sem ga pozabila, odgovori. Nasmehnem se. Kolo zapeljem na hotelski vrt in ga potisnem v kolesarnico. Hotelska soba je lepo pospravljena, očiščena in prezračena, celo prepleskana. Premišljuje o njej. V bolnišnici mi je dovolila skoraj vse, lahko bi spal z njo. Ko sva stopila na ulico, se je spremenila: iz nje v nekoga drugega, stopila je v nekaj drugega, v nerazumljiv šepet, v masko, v barve dneva, v hrup ulice. In potem je še pozabila šal. Nerazumljiva scena. Občutek imam, da je jutri ne bom več videl, da bo v mojem spominu ostal le njen šal, mogoče moj dotik njene roke. Prepričanje, da je ne bom več videl je tako močno, da se zapodim k nočni omarici, na katero sem odložil denarnico. Poiščem posetnico z naslovom zdravnika, ki me je operiral. Pokličem ga. Hotelski receptor me poveže z njegovim telefonom. Naslov medicinske sestre, rečem, prosim, izgubil sem ga in zdaj ga ne najdem, rad bi se ji zahvalil. In mi ga pove. Preden odložim slušalko, slišim njegov smeh. Vseeno mi je. Naj se smeji, kolikor ga je

volja, naj si misli, kar hoče, mene zdaj zanima samo ona. In zanimata me žaga in les – mogoče ebenovina, ki jo bom razžagal – zaspim kot ubit.

Ob osmih je seveda ni pred hotelom. Tudi ob devetih ne. Oko me strahotno peče. Očitno so zdravila popustila. S kolesom se odpeljem proti reki. Zazdi se mi, da sta se mesto in pokrajina popolnoma spremenila. Na eni strani ceste tema, na drugi pa hiše in trava in ljudje in ulice in drevesa in avti prav taki kot pred mojim bivanjem v bolnišnici. Ko hočem zaviti v desno, moram glavo obrniti tako močno, da me zaboli v vratu. In še takrat ne vidim celega zornega kota. Navadil se bom. Ko kolo povozi kamen ali zavozi v luknjo, mi hoče raznesti glavo. V čelu in na temenu čutim grozno bolečino. Zdaj sem pri polomljenem križu. Zavijem levo in potem pred prodnato rečno strugo še enkrat levo. Vidim nizko grmovje – največ lesnike – vrbe žalujke in visoke koprive. Kolo vlečem ob sebi. V strugi opazim svežo sled: od bicikla in stopinje. Sledim sledem. Povzpejajo se na breg, spustim kolo v grmovje in opazim veliko leseno lopo. Tu sem, začudeno zinem. Pred mano se odpre jasa. Ko stopim proti žagi, se znotraj nekaj premakne. Nekdo požene žago. V to sem prepričan: ko se je žaga premaknila, je nekdo veselo zavpil, juncil po žensko. Najbrž je ona, sestra iz bolnišnice, pomislim, presenetila me bo, sem prepričan. Obstojim. Skoz špranjo sika svetloba sonca, ki je na drugi strani lope. Če stopim v levo ali desno za korak ali dva, žarki ne drvijjo vame, me ne prebadajo, zbežijo mimo. Ko se postavim na prejšnje mesto, zdrvijjo vame in se ustavijo na prsih. Ampak vsak žarek, vsak blisk, ki pride iz špranje, se prekine. Kot da bi kdo zapiral in odpiral loputo. Ona tega ne počne, sem prepričan, zakaj bi. Ko zaslišim žagin hrum, se spomnim: zobci na žagi prekinjajo svetlobo, ko se žarek dotakne žaginega lista, ugasne, ko šine skoz zarezo med žaginima zobema, udari skoz špranjo med deskama lope in se ustavi na mojih prsih. Žaga se vrti počasi, neverjetno počasi, takšne hitrosti nima nobena žaga in s tako hitrostjo nobena ne bi žagala. Uživam nad svetlobnimi presledki, utripajo kot svetloba na filmskem platnu, v teh svetlobnih izsekih, v času svetlobe in teme, vidim sličice: zaznam otroško roko, potem miniaturno človeško telo, že vidim stopnice, malo pozneje mater in očeta, nekam se peljemo, vidim ladjo in očeta v krvi, v naslednji sliki je moja sestra in potem spet roka, njena je, vidim belo, nežno in tanko kožo, opazim vlak, ne vem, stoji ali brzi po tračnicah, vidim veliko mesto, nekdo jaha na konju, prepričan sem, da vidim kolo in polomljen križ, vidim žensko in reko, na njej plava čoln, s čolna visi rdeč šal. In spet opazim stopnice: od naše hiše so, na njih stoji oče, ki nekaj razlaga, mama se smeji, sestra v joku pripoveduje, da bo odšla od hiše. Potem vidim sebe: stečem po kolo in se odpeljem. Oče kliče za mano, vrni se, polomil se boš, padel boš, lahko si iztakneš oko, nazaj, nazaj, slišiš, vrni se, Hamsun ... Odprejo se vrata lope, slišim njen glas: pridite, pridite, čakala sem vas, žagala bova, vaš les je tukaj! Žaga tedaj dobi polno hitrost, stečem proti vratom in vstopim v lopo: stoji tik ob velikem listu krožne žage in maha s šalom. Nad njo je strop iz stekla. Neobičajna reč, glasno zinem, ta žaga, ta les, to steklo. Potipam les, trd

kot vrag. In čuden, diši, rečem. Čigava je žaga? Prosim? Zavpijem, čigava je žaga? Aja, očetova, odgovori, zapuščena, nekoč je bila največja žaga v mestu. Kje je oče? Umrl je, odgovori, brat ni hotel prevzeti, mene je žage strah, bolj stekla kot stroja, oče je bil obseden od čistoče, zdaj vse to propada, reče. Oprostite, sem vljuden, kje ste odkrili les, od kod hlodovina? Oče ga je pripeljal s Kozjanskega, že dolgo od tega, poznate les? Počakajte, da se ga spet dotaknem, rečem, zaprem oko, tipam, hodim gor in dol ob hlodih. Nasmehnem se. S Kozjanskega? Kje je Kozjansko, vprašam. Daleč, odgovori. A veste, kakšen les je to? Seveda vem, rečem, Dianino drevo – edino, ki ne daje sence – poglejte, koliko grč in brazgotin. Kakšno drevo, se začudi, to je navaden star skorš, odločno reče, podobno hruški, ima drobne sladke sadeže in izumira. Kje pa, se zasmejim, ne umira, tukaj je. Kaj boste z njim, vpraša in me prime za roko. Nič, rečem, srečen sem, da sem vas našel. Mene, se začudi. Ja, rečem, si z jezikom ovlažim dlani in prste. Dvignem hlod, komaj ga zakotalim na premično mizo, z nogo premaknem vzvod, da železne čeljusti zgrabijo les. Potem mizo porinem proti žaginemu listu in ko se zobci, romboidne oblike, dotaknejo lesa, se močno zapraši in žaga zacvili. Na pomožno mizo pade debela deska. Diši po medu, zavpije. Kdo je maloprej vrtel žago, vprašam. Jaz, odgovori, takole, pokaže, prste približa vrtečemu se žaginemu listu, dotakniti se ga hoče. Ne, zavpijem, pazite, žaga, ne, ne ... Primem jo, močno objamem in potegnem proč, potem jo zavrtim in ko se njen obraz približa mojemu, jo poljubim. Strastno. Preda se mi. Zamizim in spet odprem oko: čisto od blizu jo vidim, pomanjšano, objema me s celim telesom, dviga nogo in jo potiska v moje mednožje, upogiba se nazaj, opazim njen šal, ki se približuje žagi, zaniha nad njo in ko se čisto približa, ko se niti dotaknejo zob, ga zgrabijo in scefrajo na koščke, žaga gladko blago preprosto pogoltne. In ona vsega tega sploh ne opazi, miži, z ustnicami in slino me greje, njen jezik raziskuje po moji notranjosti, ko se dotakne neba v ustni votlini, me oko strahotno zaskeli. In spet se mi prikažejo slike iz špranje in z žaginega lista: sestra, stopnice, oče, kolo, ozka cesta, polomljen križ, lopa, bicikel, kri.